

NUNO FILCOVÁNÍ

tkaninové plstění

ALENA ISABELLA GRIMMICOVÁ

Grimmich
ATELIER

NUNO FILCOVÁNÍ

tkaninové plstění

ALENA ISABELLA GRIMMICOVÁ

Grimmich
ATELIER

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy
Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být re-produkována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Nunofilcování tkaninové plstění

Alena Isabella Grimmichová

Grimmich
ATELIER

Odpovědná redaktorka Ing. Jana Minářová
Fotografie v knize Alena Isabella Grimmichová
Fotografie na obálce Alena Isabella Grimmichová
Sazba a grafická úprava Jana Řeháková, DiS.
Návrh grafické úpravy a obálky Jana Řeháková, DiS.

Počet stran 112
2. vydání, Atelier Grimmich Kersko 2023

Doporučení a pracovní postupy v této knize byly autorkou ověřeny, přesto za ně nelze převzít zodpovědnost. Autor ani nakladatelství neručí za jakékoliv věcné, osobní ani majetkové škody. Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

ISBN PDF 978-80-909016-0-5

obsah

Úvod	7
Základní techniky	8
Materiál	12
Pomůcky	18
Nunofilcování v praxi	22
Růže	28
Květiny	32
Spirály	36
Skleněné korálky	40
Nedokončený filc	44
Kostky	48
Šála s pruhy	52
Geometrické vzory	54
Hvězdy	56
Šála vlněná	58
Sendvič	60
Filcování na šabloně	64
Bílá kabelka	70
Modrý náhrdelník	74
Červená souprava	76
Bambule	80
Mříž	84
Prostřihy	88
Vystřihování květin	92
Prales	96
Šála s krajkou	100
Přehoz pro nevěstu	102
Mříž II	106
Tulipány a třásně	108
Seznam použité a doporučené literatury	112

Knihu věnuji své babičce a tetě,
Arnoště Seidlové a Marii Vláškové,
s díky za to, že mi ukázaly,
jaké potěšení se skrývá v tvoření.

úvod

Nunofilcování je skvělá zábava, která dovoluje spojovat nejluxusnější přírodní materiály: vlnu a hedvábí. Nunofilcování má téměř neomezené možnosti, díky kterým je možné vytvořit esteticky dokonalý výrobek. Jakmile si dokážete osvojit základy, kterým se věnujeme v úvodní kapitole, ale i v jednotlivých projektech, získáte jistotu a budete schopni svobodně tvořit.

Klademe si za úkol předvést základní možnosti techniky a inspirovat čtenáře; ne k otrocké nápodobě, ale k vytvoření vlastního, originálního díla za pomoci technik zde popsaných. Projekty jsou řazeny logicky za sebou s ohledem na již probrané možnosti. Neznamená to vždy, že následující projekt je náročnější než předešlý. Přesto, pokud si některý z nich vyberete k realizaci, doporučuji si nejprve prostudovat projekty předcházející, neboť se z nich vychází a jednou vysvětlené kroky se již většinou v textu neopakují. Orientačně označujeme projekty podle náročnosti od jedné do pěti, přičemž jednička zde znamená nejsnazší úroveň. Je potřeba si uvědomit, že často se náročnost projektu o bod sníží nebo naopak zvýší, použijeme-li jiný druh hedvábí. Co se týká materiálu, pracovali jsme s tím, co bylo momentálně na trhu. Nabídka výrobců se ale stále mění, rozšiřuje a zkvalitňuje, proto prosím i zde berte informace pouze za orientační a tvořte z toho, co se vám naskytne. Přeji vám, aby vás technika nadchla tak jako mne a aby vám knížka přinesla nejen vědomosti, ale hlavně radost.

Alena Isabella Grimmichová

základní techniky

Filcování

Filcování neboli plstění je proces, během kterého vzniká z vlny pevná homogenní struktura. Vlněná vlákna se mezi sebou neoddělitelně spojí a vytvoří materiál, který je tvarově stabilní a zároveň si ponechává vlastnosti vlny. Filcování lze rozdělit podle způsobu zpracování na filcování pomocí vlhka a tření (mokrý filcování), kam patří i nunofilcování a na filcování jehlou (suchý filcování). Vzhledem k tomu, že všechny techniky filcování jsou vzájemně propojitelné, vysvětlíme si jejich princip a ukážeme si, jakým způsobem je lze využít při nunofilcování, kterému se v této knize chceme věnovat. Podrobně se jednotlivým technikám budeme věnovat v konkrétních projektech.

Slovo filcování a od něj odvozené výrazy, které budeme v knize používat, spisovná čeština nezná. Přesto jsme se rozhodli pro zaměnění spisovného výrazu plstění za tyto výše zmíněné, z důvodu častého používání v oboru.

Filcování pomocí vlhka a tření

Předpokladem k filcování jsou především tři složky – vlna, vlhko a tření. U nunofilcování ještě potřebujeme látku z přírodního vlákna. Vše další, co v dnešní době k filcování používáme, abychom si práci ulehčili, není v podstatě nutné.

Techniky mokrého filcování jsou tři základní, které lze mezi sebou vzájemně kombinovat. Filcování v ploše, na šabloně a filcování výstavbové, určené k vytváření trojrozměrných objektů.

- Filcování v ploše spočívá v naskládání vlny křížem ve více vrstvách a jejím trvalém provázání. Používá se k vytvoření šál, přehozů, obrazů, koberců... Většina projektů v této knize se řadí právě k filcování v ploše.
- Filcováním na šabloně lze vytvořit dutá tělesa. Šablonu k tomu vytvořenou obalíme kolem dokola vlnou a takto obalenou formu začneme filcovat. Posléze ji na jedné straně rozstříháme a šablonu vyjmeme. Poté objekt dokončíme ze všech stran. Touto technikou lze vytvořit tašky, kabelky, pouzdra, pantofle, čepice... (viz *Filcování na šabloně str. 64*).
- Trojrozměrný plný objekt vzniká vystavením jednotlivých vrstev. Natrhané kousky vlny pokládáme na sebe, až vytvoříme požadovanou formu. Teprve poté začínáme filcovat a to velmi opatrně z venku do vnitřku objektu. Při filcování neustále upravujeme objekt ve směru požadované formy, dokud se zcela nezpevní. Příkladem takto vytvořených předmětů mohou být míče, plastiky, šperky (viz *Červená souprava str. 76*).

základní techniky

Postup filcování

Působením vlhka, tepla a tření se rozevřou jemné šupinky na vlněných vláknech (viz *Materiál str. 13*), prováží se mezi sebou (zakousnou se do sebe), a tím dojde k filcování. Tento proces je podpořen křížením vláken v chomáčku, to znamená, že vlákna se lépe filcují, pokud klademe jednotlivé vrstvy vždy kolmo na předcházející (to můžeme dobře vidět na obr. 1 a 2 v projektu *Nedokončený filc str. 44*). Jako urychlovač slouží mýdlo (nejlépe olivové). V mýdlovém roztoku vlákna nabobtnají více než v obyčejné vodě. Mýdlo dá též vlně větší masťotu (díky obsahu olivového oleje). Prsty při tření lépe kloužou. Na počátku filcování je potřeba pracovat velmi jemně, bez tlaku. Jakmile se filc začne zpevňovat, bude třeba vyvinout větší tlak a zpracovávat ho razantněji. Tím se filc začne scvrkávat a bude velmi pevný. Tření, respektive práce rukama, umožní vytvoření forem a tvarů dle záměrů tvůrce. Je možné některá místa filcovat více a jiná, méně namáhaná, ponechat volněji, ležerněji.

Vlna se může zmenšit až na třetinu původního objemu. Síla (tloušťka) je závislá na množství materiálu, ale také na zpracování. Stejný materiál zafilcuje každý člověk jinak, vždy dojde k vytvoření zcela originálního výrobku. Pokud vytváříme plošný výrobek nebo pracujeme s šablonou, můžeme podpořit filcování kromě tření ještě dalšími způsoby. Za prvé tím, že filc zarolujeme i s fólií do ručníku nebo bambusové rohože. Nejprve rolujeme volně po stole oběma rukama sem a tam, později přidáme na tlaku a razanci. Filc se při této technice zkracuje (sráží) ve směru rolování, proto je potřeba střídat směry zavinutí zpracovávané vlny.

Další podporou filcování je protřepávání, opatrné házení filcovaného výrobku z ruky do ruky, případně pády, kdy se filc hází na plochu z výšky asi 50 cm, nejprve opatrně, později s větším rozmachem. Srážení je zde velmi pravidelné, plynulé a rychlé.

Tyto pomocné techniky filcování velmi urychlí a zdokonalí, dojde při nich k pevnějšímu provázání vlny, ale lze je použít až ve fázi, kdy je již vlna trvale provázána mezi sebou (případně u nunofilcování s textilií). Roli používáme střídavě s třením v ploše. Házení a protřepávání používáme až na samém závěru filcování. Pomáhá to zvláště u tenkých prací. Hotový filc je pevný, homogenní, vlákna nelze vytáhnout, ale zároveň zůstává měkký, hebký. Filcování je třeba včas ukončit, aby nedošlo k přílišnému vysrážení. Na závěr práci dobře vymácháme ve vlažné vodě. Filcování ukončíme v ustalovací lázni, kterou vytvoříme z vlažné vody a 8% octa v poměru 1 : 20. Ocet neutralizuje mýdlo a tím chrání vlnu před jeho negativními účinky. Práci ponecháme v octové lázni 20 minut a poté ji ještě jednou vymácháme ve vlažné vodě.

základní techniky

Nunofilcování

Nuno japonsky znamená tkanina, možný překlad je tedy tkaninové filcování nebo tkani-nové plstění. Princip nunofilcování spočívá v pokrytí jemných látek z přírodního materiálu, většinou hedvábí, tenounkou vrstvou vlny a k jejich provázání a zafilcování. Působením vlhka, tepla a tření se rozevrou jemné šupinky na vlněných vláknech, proplétají se vzájemně mezi sebou a zároveň se spojí vlna neoddělitelně s látkou. Při filcování dochází ke zmenšení objemu filcované vlny až na jednu třetinu, tím se scvrkává i tkanina a vzniká tak zajímavý nabíraný efekt. Z tohoto téměř nic, které jsme do výrobku investovali, vznikne díky srážení vlny jemný, ale přesto velmi pevný materiál. Sebejemnější látka je v tomto případě nosným materiálem pro vlnu. Pevná struktura, která jejich spojením vznikne, by nebyla možná bez látkového podkladu. Samotná vlna by v tak tenké vrstvě byla křehká a snadno by se protrhávala. Toto spojení vytváří velké možnosti tvoření bez použití jehly a jiných způsobů spojování materiálů. Látka nemusí mít vždy funkci podkladu (nosného materiálu), lze ji také zapracovat do vlny a ponechat jí funkci čistě dekorativní. Tím technika umožňuje vytvářet nejen lehounké módní doplňky, ale také robustní, pohodlné, hřejivé oblečení, přehozy a bytové doplňky. Při nunofilcování lze snadno skloubit praktický výrobek denní potřeby a zároveň efektní, výtvarně zpracované dílo.

Podle skladby materiálů můžeme výrobky rozdělit na jednostranné, kdy látku zdobíme vlnou z lícové strany, a oboustranné (obr. 2), kdy vlněný vzor je na obou stranách tkaniny. To je v obou případech možné i obráceně, u výrobků kde nosným materiálem je vlna a kousky tkaniny ji zdobí z jedné nebo obou stran. Další možná skladba je tzv. sendvičová (obr. 1). Tkanina i vlna jsou zde společně zastoupeny minimálně dvěma, častěji třemi souvislými vrstvami. Příkladem může být šála tvořená z obou stran hedvábím s vlnou, sloužící jako výplň a zároveň spojovník obou textilií (viz *Prales str. 96*).

základní techniky

Filcování jehlou

Filcování jehlou je poměrně nová tvořivá technika mechanického zpracování vlny za sucha. Pěnová podložka a speciální filcovací jehla (obr. 3) stačí na to, abychom dali vlně tvar.

Postupujeme tak, že opakovaně vpichujeme jehlou do chuchvalce vyčištěného a vyčesaného vlněného vlákna, až vznikne pevný materiál. Během zpracování se zaháknou (provážou) jednotlivá vlákna do sebe a utká se tak stabilní textura. Jehly mají na sobě háčky podobné jako na harpunách. Podle počtu vpichů vznikne jemný vzdušný nebo pevný hustý materiál. Vlněná vlákna se po zafilcování již od sebe nedají oddělit nebo rozmotat.

V průmyslu se tato technika používá již od 50. let 20. století. Za pomoci speciálních filcovacích jehel vznikají netkané materiály s výbornými tepelně izolačními vlastnostmi a se schopností pohltit vibrace. Teprve před několika lety zaujala tato technika výtvarníky k tvorbě módních a bytových doplňků.

Filcování jehlou se dělí do tří základních skupin: vpichování vlny do forem, filcování polystyrenových objektů, volná tvorba dekorativních předmětů (kam patří i zdobení výrobků vytvořených pomocí mokrého filcování). My se této technice věnovat nebudeme, pouze ji okrajově použijeme k nápravě chyb (viz *Mířž str. 84*).

materiál

Vlna

Vlna je tradiční materiál používaný po tisíciletí kvůli svým jedinečným vlastnostem. Tepelně izoluje, odpuzuje vodu a špínu, je pružná, tvárná, nesnadno hoří, je hojivá a filcovatelná. Vlna díky svým tepelným vlastnostem patří neodmyslitelně k domácnosti člověka. Díky různým možnostem zpracování je stálou součástí oblečení i vybavení interiéru.

Vlna je přírodní živočišné vlákno získané stříháním, vyčesáváním nebo epilací chlupů a srsti zvířat (ovcí, koz, velbloudů, králíků, zajíců). Nejrozšířenější použití v textilním průmyslu má vlna ovčí, se kterou budeme pracovat i my. Nejstarší doložená domácí ovce v Evropě se objevila asi kolem roku 4000 př. n. l. V mladší době kamenné to byla ovce rašelinná, která pocházela původně ze západní Asie, kde byla domestikována. Byla to malá ovce s dlouhým ocasem, málo vyvinutou vlnou a s rohy u obou pohlaví. Na konci neolitu se objevuje nové plemeno domácí ovce s mohutnými rohy a krátkým ocasem. Jejím předkem byl pravděpodobně evropský muflon, domestikovaný v jihozápadní nebo jižní Evropě. Třetím centrem domestikace ovčí byla střední Asie. Mohutná domácí ovce, např. tibetská hunia, je velká ovce s mohutnými rohy využívaná i na nošení nákladů.

První skupina ovčí, ze které pochází nejdůležitější domácí plemena, byla známa nejen v Evropě a Přední Asii, ale také v Egyptě. Na staroegyptských památkách je zobrazována jako dlouhorohá, krátkosrstá ovce s dlouhým tenkým ocasem. Od 12. dynastie se objevují obrazy tlustoocasých ovčí pravděpodobně pocházejících ze stepních oblastí Sýrie a Arábie. Přímým potomkem staroegyptské ovce je v současnosti Súdánská ovce neboli dinka. Nejranější nálezy z vlny byly plstěné výrobky. Nomádi, kočovníci a pěstitelé ovčí používali filcování i na jurty. Dodnes můžeme v Asii najít místa, kde lidé vyrábějí tímto způsobem koberce a i svá obydlí.

Ovčí vlna

Ovčí vlna je vlákno získané z ovčí čeledi dutorohých. Skládá se z rouna, jež tvoří souvislou vrstvu jemných vlasů. Spodní vrstvu rouna tvoří podsada z krátkých jemných a obloučkovitých chlupů, zevní vrstvu tvoří pestíky, skládající se z delších a hrubších chlupů. Chlup či vlas je v podstatě zrohovatělé vlákno vyrůstající z pokožky, jehož základem je kreatin, tj. rohovina, složená z uhlíku, vodíku, dusíku, kyslíku a malého podílu síry.

Podle jakosti, obzvláště jemnosti vlny, se rozlišují následující druhy ovčí:

- Ovce jemnovlnné – jejich rouno tvoří jen podsada bez pestíků (hlavně ovce merinové).
- Ovce hrubované – rouno se skládá z dlouhých zjemnělých pestíků. Typ těchto ovčí je zastoupen plemeny anglických nížinných ovčí lustrových.
- Ovce kříženecké (crossbreedské) vzniklé křížením ovčí merinových a beranů anglických plemen lincolnských, leicesterských, ševiotových apod. – rouno tvoří zjemnělé pestíky nebo hrubá podsada.
- Původní ovce selské (bařinné, cáповé...): rouno se skládá z jemné husté podsady a řídkých hrubých pestíků.